„БРАНИК“ ИЗЛАЗИ
пет пута на недељу.

ПРЕТПЛАТА и ОГЛАСИ
шаљу се на администрацију.
А РУКОПИСИ
уредништву „Бранка“ у Нови Сад.

Рукописи се не враћају.

БРАНИК

ЦЕНА ЈЕ „БРАНИКУ“
За Угарску Србију, Босну Босну и др. стране земље

на годину	К 34·—	46·—	дин.
на по године	К 17·—	23·—	„
на чет. „	К 8·50	11.50	„

Поједини бројеви стају 12 пот.

ОГЛАСИ
рачунају се 10 пот. од реда ситних слова.

Уредништво и администрација „Бранка“ налази се у кући А. Пајевића у Дунавској ул. бр. 36.

ОРГАН СРПСКЕ НАРОДНЕ СЛОБОДОУМНЕ СТРАНКЕ.

Бр. 139 | У Новом Саду, у петак 13. (26.) јула 1912. | Година XXVIII

Шта сада?

Чега смо се бојали, тога се нисмо убојали. По вестима из Карловаца, које смо јуче у ванредном броју нашега листа донели, *наша народно-црквена автономија је толико колико покошена*. У том погледу постоји краљевско решење, против којега нема и не може бити правнога лека. Ту је пресечен сваки даљи поступак у правним инстанцијама.

Према највишем решењу ми се враћамо у спољашњој управи наше цркве на оно стање, које је било створено на нашем народно-црквеном сабору од године 1864. и године 1865., па на краљевски рескрипт од 10. августа 1868. г.

Одговара ли и може ли одговарати таково стање у спољашњој управи наше цркве оним потребама, које су се указале после скоро *педесет* година? Да је таково стање било одговарало нашим потребама, не би било повода градити нашу народно-црквену автономију. Не би било потребно, да смо нашу народно-црквену автономију комбиновали по обрасцу спољашње управе других вероисповести, рецимо протестантске цркве, а погледом на природу наше источне цркве и по обрасцу других пределних источних цркви.

Ми знамо, да је у почетку грађења наше народно-црквене автономије био највећи приговор од стране наше јерархије тај, да смо се са неким установама протестантске цркве у спољашњој управи наше цркве *удалили* од источне апостолске цркве, па да смо тим установама лишили нашу православну цркву њена *епископалнога карактера*. Но у томе је баш наша јерархија у велико грешила, односно била у великој заблуди. Баш наша источна црква има различну основу за свој апостолски и епископални карактер, него западна црква. У оним крајевима православља, где је државна власт сливена са карактером источне цркве те заштићава у сваком погледу православље, ту јесте и мора бити друкчије спољашња управа цркве, а друкчија мора бити онде, где државна власт *не даје* заштите православљу, шта више у многом погледу долази у противност са православљем, па у крајностима узима на себе и непријатељски положај. Ту онда православље, ту источна црква *мора тражити наслона и заштите у својим вернима*, у оној целокупности, која се зове *народ*. Па с тога у оним крајевима православља, где држава не даје заштите православљу, спољашња управа цркве даје велика наслона, односно велике заштите *унутарњој* управи цркве, односно јерархији. Зато је различна *спољашња управа* наше цркве у Русији и Србији, а различна у Цариграду и турским покрајинама. Па зато наша овопределна црква *има установу српскога народно-црквенога сабора*, као заштиту православља у нашем народу.

Тако смо свагда схваћали смисао наше народно-црквене автономије.

Међутим према оном, што је наша јерархија, што је наш епископат замерио спољашњој управи наше цркве, по неком тобож протестантском обрасцу, што не стоји, саборско устројство, потврђено превишњим решењем од 14. маја 1875., пресекло је сваки спор у свом 18. §-у, када је установило, да *се делокруг сабора не простире на догматичне, веронаучне, обредне и литургијске ствари и на дисциплину у духовним стварима, које се односе на црквени зашт и ред.*

Тиме је јасно одређен *делокруг унутарње црквене управе, који је иначе по карактеру наше апостолске и епископалне свете цркве* по себи већ одређен. Па кад наша источна црква у својој спољашњој управи у разним крајевима има према потребама разан облик, онда се није могло замерити, да је и наша црква овде у својој спољашњој управи тражила облик, који јој је најцелисходнији.

Друга је ствар, што је спољашња управа у нашој цркви разним упливима увела облик разврате *демагогије*, која уопште *није спојива* са појмом цркве у опште. Али ту нису криви они разборити елементи у српском народу, који су се борили за нашу народно-црквену автономију, већ ту има кривице и од стране угарске државне власти, која је на народно-црквеном сабору год. 1902. преко сасвим необавештена краљевскога комисара повлађивала, те сасвим изручила читаву нашу народно-црквену автономију и дограђивање исте оном елементу, који је у српском народу по свом политичком страначком становишту у највећој мери био *демагошки*, управо коме је баш представљало чисту безобзирну демагогију, а у својим последицама *охлократију*, владавину сумњивих маса народних. Готово је невероватно, да је тај демагошки елемент захватио и један део нашега епископата, који се наравно данас *каје*, али који има такође велику кривицу, што је са демагогијом наша народно-црквена автономија дошла до апсурдности.

Ми држимо, да је ипак велика погрешка, што је државна власт притекла оном, што би Немци назвали „Kaiserschnitt“, те покосила нашу народно-црквену автономију. Ваљало је оставити разборитим српским елементима, *да они оборе српске радикале*, а не да се укидањем народно-црквене автономије *казни читав српски народ*.

На шта сада? Може ли краљевски рескрипт од 10. августа 1868. године у својим одређењима замењати *спољашњу управу наше цркве*, као што је нашла израза у досадањој делимице сграђеној народно-црквеној автономији а наиме у *саборском устројству, превишње потврђеном* дана 14. маја 1875. год.? Зар је то саборско устројство баш тако рђаво, кад га је могла примити државна власт и узвишени владар могао потврдити, па да то саборско устројство да не би могло служити за подлогу наше народно-црквене автономије? Зар она организација, која налази свога израза у Саборском Одбору, у Митрополијском Црквеном Савету, па у Школском Савету, не садржава здраве основе за нашу народно црквену автономију? Па зар је *коректура* за радикалску демагогију, за радикалске апсурдитете то, да се укине народно-црквена автономија, а не би ли лежала коректура у томе, да се омогући такав народно-црквени сабор, где би доминирали разборити елементи српскога народа? Јесте! Али је државној власти већ било противно, што су чланови српске самосталне странке дошли до већине у народно-црквеном сабору, јер је та странка, која на политичком пољу стоји у жестокој опозицији против данашњег режима у Хрватској, па пошто државна власт у свему побија хрватско-српску коалицију те тиме и српску самосталну странку, а с друге стране није могла допустити, да радикали, који представљају *деструктивни елемент* у српском народу, жаре и пале у српској народно-црквеној автономији, то је државна власт нашла врло жалостан налаз тиме, што је *читаву нашу народно-црквену автономију укинула*. Врло *жалосна појава*, коју баш умерени и разборити елементи у српском народу у највећој мери морају сажаљевати.

Ми са своје стране не можемо себи представити, каква ће то бити спољашња управа у нашој цркви, кад ће се равнати по краљевском рескрипту од 10. августа 1868., који је у свему постао **опсолетан**, сасвим застарео. Не можемо себи представити црквену управу са старим *асистентима*, који су управо били намењени само за манипулацију народно-црквеним фондовима. Ми у опште не можемо себи представити, каква ће данас бити управа у Карловцима, кад се укине све оно, што је за неких *четрдесет* година било у крепости.

Ми се не можемо одушевити за ону народно-црквену автономију, од које су радикали *начинили карикатуру и довели је до апсурдности*. Да нас Бог сачува од такове народно-црквене автономије!

Али с друге стране ми не можемо бити сагласни у томе, да се наша народно-црквена автономија онако brevi manu укине.

Ми данас у погледу тога укидања чекамо да сазнамо тачан садржај превишње одлуке, да бисмо се знали равнати. Морамо од сада имати стрпљења, док траје то безавтономно стање, па се надати, да ће извесни делови српскога народа, који су демагошким начином заведени, доћи к себи па да буду способни и примчиви за праву автономију.

Дотле пак држимо, да би био задатак, да би управо била *дужност нашег епископата*, да приправи земљиште за праву разбориту народно-црквену автономију те да епископат дође до споразума са народно-црквеним сабором, састављеним из разборитих српских елемената.

⊙

„Једна мекана раса.“*)

Молим Вас лијепо, г. уреднике, да у Вашем цењеном листу дадете мјеста овим мојим рецима, јер политички листови у Хрватској — хвала комесаријату — не смију доносити политичких чланака, па се у њима не бих могао осврнути на уводни чланак у 129. броју „Српства“, у којем се под насловом „Загребачки револуцијонари“ пише о чину Јукића и другова.

Прије свега морам напоменути, да ме се као Хрвата, који дубоко осјећа јединство са Србима, врло неугодно дојмило оваково писање једног листа, који би од времена до времена знао наглашавати то јединство. Већ сам пропачки наслов „*Загребачки* револуцијонари“ доказује, да „Српство“ сву кривњу за тај чин сваљује на Хрвате, а добро знаде, да се међу оним младићима налази и Срба и да су се међу првима као бранитељи оптужених пријавили одлични Срби др. Поповић и др. Будисављевић. Ако и то на самој ствари не мијења ништа, по не одговара нашим народним интересима, ако тешко получену слогу и јединство међу омладином нарушавамо. Потпуно јединство постићи ћемо само онда, будемо ли осјећали то јединство једнако, у добрим и тешким данима. Може се чин Јукићев и одсуђивати, по зато га не ваља приказивати као неку species „хрватских револуцијонара.“

Једнако чини криво „Српство“ хрватско-српском народу, кад оно неколицину младих људи, који ће замало имати пред судом одговарати за своје чине, прикаазује као репрезентанте „*једне мекане расе, која нема подобности за озбиљну и легалну борбу.*“

Држим, да је и г. писац тог чланка у „Српству“ увјерен, да је борба, која се у посљедњем деценију води за права и слободу краљевине Хрватске, заједничка борба Срба и Хрвата. Држим, да је г. писцу познат хисторијат те заједничке борбе, која и није друго већ сушта *легална* борба једног народа за своја темељна права, па се чудом чудим, одакле за репрезентанте оваковој борби поставља оно неколико занесених младића, који у својој младеначкој неустрпљивости, не могући дочекати успјеха те *легалне* борбе, пођоше другим путем, мислећи користити своме народу. Држим, па ме, да им ту поштену намјеру ни г. писац не ће одрећи, па макар њихов чин држао ма колико наивним, младеначким и неозбиљним.

Не, нису ти младићи репрезентанти српско-хрватске расе, не, не значи тај њихов чин, да српско-хрватска раса „нема подобности за озбиљну и легалну борбу.“ Не! Тај

*) Од једног врсног члана хрватске напредне омладине. — Ур. »Бр.«.

њихов чин значи сасма нешто друго. Чин тих младића не смије се генерализовати на цијелу расу, но не смије се ни подцијењивати. Без обзира на то, да ли се тај чин осуђује или одобрава, он се има схватити тек као један симптом у низу догађаја, има се схватити тек као мала перспектива, до чега доводи негирање свих закона и права једноме народу, као што се то чини српско-хрватском народу у краљевини Хрватској. Тај младеначки чин доказује, да се гажењем и укидањем свију права и закона постизава управо противно од онога, што се мисли постићи.

Зар борба српско-хрватског народа у посљедњем деценију није управо типична *легална* борба? Зар борба српско-хрватске коалиције — те праве представнице српско-хрватског народа у краљевини Хрватској — доказује, да та коалиција „нема подобности за озбиљну и легалну борбу“? Зар послије прогона Срба а и Хрвата, за којих се више пута па и најмирнијем човјеку — па макар само на час — усколебала вјера у успјех легалне борбе, а да се ипак није пошло другим правцем, може уопће бити говора о томе, да раса српско-хрватска »нема подобности за озбиљну и легалну борбу“?

А може ли се говорити о „меканости“ те расе, то нека г. писац просуди по чињеницама, које бјелодано доказују, да уза све прогоне и безакоња није успјело властодршцима у Хрватској створити саборску већину, која би „легализовала“ безакоња, као што је то случај у Угарској. Покушало се то у Хрватској у три избора с беспримјерним насиљима, па успркос тога у сабору краљевине Хрватске нема већине, која би била слијепим оруђем у рукама властодржаца. У Угарској је Куен једним ударцем сломио опозицију и неочекиваном већином ушао у парламенат, у Хрватској то иза три покуса није било могуће. Па је ли то онда та „мекана раса“? Кад властодршци увидјеше, да је краљевину Хрватску немогуће упокорити по Куенову рецепту, латише се другог средства. Латише се екстремног средства за једну уставну државу — суспендираше устав, заведоше ванзаконско стање и наметнуше кр. комесара, који има задаћу, да то ванзаконско и вануставно стање у Хрватској подржава. Комесаријат је екстремни корак властодржаца против права, устава и закона једног народа, па је ли онда чудо, ако се нађе нетко, тко на таков екстремни корак одговара другим екстремом? Јукићев екстремни чин — па ма био колико наиван и неозбиљан — одговор је на онај први! Ништа друго, већ memento: Videant consules...

J. H. H.

УКИДАЊЕ АВТОНОМИЈЕ.

— Утисак вести у Новом Саду. — Рескриптуално стање. — Последице публиковања кр. решења. —

О судбоносном прелому у српској народно-црквеној автономији донели смо јуче у ванредном издању „Браника“ **тачне и автентичне вести**, које су у Новом Саду начиниле праву сензацију, а свакако ће и широм српског народа учинити дубок утисак. Публика је просто разграбила расположиве бројеве нашега листа. То народно интересовање за српску народно-црквену автономију сасвим је разумљиво. **Становиште српске народне слободоумне странке** према овом прелому у српској народно-црквеној автономији обележено је на другом месту у данашњем броју нашега листа. Овде ћемо забележити само вести, које смо данас добили о укидању автономије.

(Телеграм „Бранику“)

Срем. Карловци, 12. јула. (Од нашег извештача.) Епископи су јуче имали конференцију до 1 сахата после подне. Сад је сигурно, да је **све оно, што је установљено после кр. Рескрипта од 10. августа 1868. г., укинуто па и манастирска уредба.** Сад ступа у важност једино рескриптуално уређење.

Као даља последица свега овога биће то, да ће сви чиновници код народно-црквених фондова бити стављени на расположење, а после ће се видети, ко ће од њих бити задржан у звању, ко пензионовати, ко пак уз отправнину отпустити.

Сутра, у петак, изићи ће у службеним листовима „Будапешти Кезлењу“ у Будимпешти и „Народним Новинама“ у Загребу краљевско решење о укидању автономног устројства, створеног после кр. Рескрипта.

Са соколског слета у Прагу.

— Дојмови, белешке, слике, рефлексије. —

III.

Поменусмо већ пре, како је *одмах после слета отпочело код Чеха вежбање.* Још нису уминули поклици и аплауз са Летне, а већ су вежбаонице пуне Соколова и Соколица.

Не само винохрадски Соко, него смиховски и сви остали у Прагу наставише свој рад неуморно. Али није сам Праг, тако је и у покрајини. А друкчије и не може бити. Онај, који могаше спремити овај величанствени слет, нема времена за истезање, него за непрестани рад, јер само њим и великом љубављу постизавају се овако огромни успеси.

Тако раде и браћа *Словенци.* Све соколане сада живе и нигде нема чланова само на папиру, већ приређују и омање слетове, како би разбуктили што јачу љубав за Соколство.

Не заостају ни браћа *Хрвати*; и они се још сада спремају, да их Љубљана не затече неспремне, па уверени смо, да ће и *Срби* уложити што више труда и љубави, да им љубљански слет донесе још већа признања и успехе.

* * *

У вези са радом и успесима ми морамо говорити и о *соколским учитељима.* Ми смо још у почетку и наше су жеље чедне, но оне ипак не смеју бити ништавне. Ако хоћемо трајне и велике успехе, ми морамо имати соколске учитеље.

Браћа у *Србији* у срећном су положају, јер *имају двадесет стручних учитеља.* Њима је држава изишла у сусрет намештајући Чехе по средњим заводима за учитеље гимнастике, па су они уједно и учитељи Сокола.

Срби из *Босне и Херцеговине* такођер су у бољем положају него ми. Њихова је »*Просвјета*« схватила тачно значај соколства, па је за прошлу годину одредила 5000 круна потпоре. Ове године опет велики „Просвјетин“ Савјет издржава учитељски соколски курз.

Наше све организоване жупе, фрушкогорска и крајишка, исто би тако требале стручне учитеље, а не мање је то потребно за *Угарску и Далмацију.* Ја знам, да је тешка ствар овакво питање, но њему се мора приступити и то чим пре тим боље.

Сад било, да свака жупа опорезује своја друштва, па да отуд намакне потребну суму, или на други начин, а тих је много, тек треба доћи до стручних учитеља.

Свака би жупа требала *из својих преодница изабрати најзгоднијег па га послати барем једну годину у Праг.*

Дужности таквог жупског учитеља кажу се саме и њих није потреба наводити, једино споменимо главне две: надзор и преглед жупских друштава и одржавање преодничког течаја.

Дакле једна од првих дужности је *спремање барем четворице жупских учитеља*, а Босна ће већ то учинити, тако бар беше договор у Прагу.

Друга је ствар *преодднички течај.* Потребу добре преоднице барем не треба доказивати, то је један сталан кадар, који је потребан свуда, и без њега је рад немогућ.

Одржавање оваквог течаја нити је тако тешко нити одвише кошта, наравно са претпоставком, да наше друштво схвати своју дужност.

Седишта наших жупа у згодним су местима, а исто тако *Нови Сад за будућу жупу из Угарске.* Ето, у Новом Саду је српска гимназија, српска виша девојачка школа, учитељски конвикт, основне школе. Свуда је места за становање на претек.

У тим просторијама имали би учесници бесплатан стан. Што се тиче хране, ту би Добротворна Задруга Српкиња била од помоћи, било да би чланице саме кухале, било да им даду на помоћ Српкиње госпођице, које би ваљда радо поднеле такову жртву, ако се то уопће и сме назвати жртвом.

Не треба заборавити, да би и наши трговци требали ту испомоћи сваки по нешто са стварима из дућана и тако би трошкови били малени, па би свако друштво могло послати и по више чланова у преоднички течај.

У *Карловцима* имате семинар, два ђачка конвикта, да остало и не спомињем. Ето и ту станова, а за храну би и овце могла много учинити Добротворна Задруга. Трговци да помогну колико могу, а има и других личности, које би морале овакав потхват издашно помоћи.

У *Загребу* је опет српски девојачки интернат и српска основна школа и ту је места, колико хоћете. Кухање наравно и овде вршила би Добротворна Задруга, а трговци би могли помоћи обилно, јер, хвала Богу, јаких су леђа.

Тај чечај би могао сада бити од 1. августа па трајати 4 недеље. Стручне учитеље може дати Србија, јер их она данас има, а за један овај месец код њих се не би ни осетило.

Како се говори, крајишка жупа мисли ову замисао и провести.

Што се тиче *Далмације*, нема сумње, да би се и код њих дало овако урадити, само треба чврсте воље.

Кад би наше соколство отпослало са ову годину на изучавање четири своја члана у Праг за стручне учитеље; осим тога, кад би у седишту четирију жупа приредило четверонедељни преоднички течај, верујте, да би се то у Љубљани осетило толико, да бисмо се и сами изненадили.

Кажу, да је код проба у Прагу рекао један иначе врстан вођа, да Соколи нису за мала места, него за Загреб, Карловце и т. д. Ми не ве-

ЛИСТАК.

САСТАНАК У ТРЕБИЊУ.

(Наставак.)

* * *

Запарно се и тешко спустио ваздух Широка над Дубровником. Махнито ударају вали о стење. Оно мало путника, које је јутарњи пароброд искрцао у Гружу, тетурају се бледи и измучени. Гости у хотелу Емперијалу нелагодни су и зловољни. Госпођица Карлота пати од ужасне мигрене. Она налази, да је врло безобзирно, што њена снаха баш данас хоће да начини излет до Требиња; али Паолина, она блага, она уморна Паолина скаче у очи, као раздражена мачка, па наглашава, да се амо дошло због њених живаца. А удобно се за један дан може отићи и вратити се. Она ће се до вечере вратити а дотле може Карлота узети прашке, које је преписао др Луцато. Ти су прашци изврсни. Карлота ће спавати цео дан а у вече ће као новорођена доћи на вечеру. Заова још хоће нешто да приговори, али је Паолина дотле већ измакла заједно са својим кодаком и својим бедекером.

* * *

На станици у Хуму шеће Гиј де Сент-Обан горе доле. Није нимало елегантан, носи изгужван црн врскапут, шарену кравату од атласа и свој најстарији сукнени шешир. Сав се његов пртљаг састоји из торбе и дугачке црне кутије, какву обично собом носе трговачки путници. И торбу и кутију поверио је носачу а овај чита натпис на кутији па се чуди, како то, да господар Перазић из Бање Луке првом класом путује у Требиње, као какав генерал или велик господин од земаљске владе. А има каде, да се забавља пртљагом господара Перазића, јер иначе га овде нико не треба. Осим неколико сељака сви су други путници сами војници. Долазе силни возови, час од Мостара амо, час од Гружа, а сви су начичкани пешацима, ловцима, брдском артилеријом. Из вагона се чују уза хармонику гласи чешке народне химне „Kde domov muj...“. Чешка пуковнија, која је после бескрајне вожње стигла амо. Има ту много резервиста: рђаво храњени фабрички радници уз пиварске момке, који већ да се распадну од дебљине. Нису више ни знали, да и они спадају амо, па су се нерадо одазвали позиву. Но сад што му драго. Сад ће се бити, као што се године 1866. били њихови очеви.

Војна капела удесила марш Радецкога а официри и момчадија на перону, као да се свира »Боже, храни...«, укочили се па стоје право као свеће. Железнички асистенат, млад мухамеданац дигао руку до феса па салутира.

Сент-Обан нестрпљиво гледа на станички сахат. Шарену слику, која се развија овде, видео је од два дана амо на свакој од већих станица. Од Београда путује већ два дана, јер се саобраћај железницом одржава тек по невољи. Једну је ноћ Гиј у свом црном врскапуту провео на дрвеној клупи у чекаоници, грчећи се од зиме, а био је још срећан, што је пре тога могао још предати своју депешу, која је била адресована на сињорину Бјанки. Железница, телеграф, хотели и станови, све то припада и покорава се тих дана једино војсци.

Најзад дојезди воз из Гружа. Нагао поглед — површан мицај главом. Као без икакве сврхе дигне Сент-Обан руку до обода од шешира: могао је доћи још ко из Дубровника. Радознало блеје неколико младих официра у елегантно одевену женску, која тако журно излази из купеја па готово у исти мах са неким трговачким путником прелази у воз споредне пруге.

— Ето ти, брајко! рече један. То је последња женска, коју видимо.

А други додаде мумлајући:

— Да! Па тако одрпан хандлé сме са том гиздавом дамом да путује даље, па ма само и за пола сахата.

(Наставиће се).

рујемо, да је он то мислио озбиљно. Разумемо, могао је рећи, јер у жељи, да све испадне што боље, он је шкартирајући и нехотице изрекао ове речи, али њих треба схватити да их је рекао у доброј намери.

Ми баш требамо Соколе и у малим местима и сељачке Соколе. Требамо Соколство пренети од највишег до најнижег. **У Соколству морамо обухватити све у Српству, што је напредно, честито и родољубиво.** Тек тако бисмо испунили племените жеље врсног оца нашег Соколства *дра Лазе Поповића*.

А зашто то требамо? Казује се само.

М. Г.

Политички преглед.

— **Ново турско министарство.** Састав турског министарства се устеао, јер је Ђамил паша до последњег часа оклевао, да ступи у кабинет. Сада је издана званична листа о устројству новог министарства. Председник сената је Гази Ахмед Муктар паша, велики везир: Кемал Един ефендија, Шејк-ул-ислам; Ђамил паша, председник државног већа; Хусејин Хилми паша, министар правде; бивши велики везир Ферид паша министар унутарњих послова; члан државног већа Назим паша војни министар; бивши министар Зија министар финансија; бивши министар Махмуд Муктар паша министар ратне морнарице; сенатор Норадунгијам министар спољашњих послова; државни тајник у министарству наставе Сахид бег министар просвете; потпредседник коморе Махмуд Тефид министар црквених имања. Пошто је Ферид паша на путу у иноземству, води интеримистички унутарње послове велики везир. Декрет о именовању је већ потписан. Три ресора: јавних радња, трговине и поште и брзојава, нису за сада још попуњени.

— **Лом у Турској.** У Турској је састављено **ново министарство** Слободно се сме рећи, да је гази-**Ахмет Муктар** паша образовао велико министарство, у које су ушли први и највећи државници и највећи војнички аукторитети у Турској. У кабинет Ахмед-Муктаров ушла су три бивша велика везира, три бивша председника министарства, а то су **Ђамил** паша, **Хилми** паша и **Ферид** паша. Осим тога у кабинет је ушао и генерал **Назим** паша, један од најенергичнијих официра у Турској. Не мање је енергичан и одлучан и генерал **Махмуд Муктар** паша, син председника министарства, који је дошао за министра марине, а који је већ у једној ранијој прилици био министар марине и показао, колику вредност има као министар.

Значајно је, да су у кабинет ушла и три **Нетурчина**: Ферид паша, који је Арбанас и по рођењу и по осећању, **Нардунгијан** (Јерменин) и **Аристиди** паша (Грк).

За Ђамил-пашу се зна, да је англофил. То је био и Ахмет Муктар све дотле, док је Енглеска стојала у опреци с Русијом, али од кад се Енглеска с Русијом слаже у већини питања, која се истока тичу, од то доба као да је тај стари војник, који је с Русима војевао око Карса и Ерзерума, мање расположен према Енглеској. Ипак **Ђамил** је **душа кабинета** и спољашња политика његова биће упућена оним правцем, којим он буде хтео.

Како у новој влади, у којој има **три осамдесетогодишња старца** и противника младотурска, **нема ни једнога Младотурчина комитетлије**, то ће они према њему заузети **опозицијоно** становиште. И биће добро, ако само на томе остане, ако Младотурци не пођу још и корак даље, ако т. ј. не учине покушај да **силом** врате изгубљену власт.

Да Младотурци, који су још доста јаки у народу, могу покушати опет какав **напад на Цариград**, у толико је вероватније, што се зна, да су они **огорчени на престолонаследника Јусуф-Изедина**, кога сматрају за духовног оца свих последњих догађаја, због којих су они морали да сиђу с власти.

Има само једна околност, која им слаби моћ и која их може одвратити од какве нове авантире, а то је та, што су и бунтовни официри и Арбанаси подједнако задовољни саставом нове владе.

Вести из места и из народа.

Нови Сад, 12. јула 1912.

— **Централни Кредитни Завод** деоничарско друштво у Новом Саду иде напред. Управа тога завода решила је у својој седници од прошлог понедељника, да повиси свој основни капитал још са 500.000 К још у току ове године. У ту сврху је већ сазвана ванредна скупштина за 8. (21.) август о. г. Та скупштина ће то одобрити, те ће се од 15. септембра о. г. по новом календару отпочети уплаћивати прописане рате. Првенство имају стари деоничари, који имају право, да упишу на сваке своје две деонице по једну нову. Ово ће бити друга емисија тога завода те ће по уплати ове емисије основни капитал износити К 1,500.000, а резервни фонд од К 600.000 остаје нетакнут. С тога ће деоница нове емисије износити за деоничаре К 650, а ко хоће од деоничара да упише, ако преостане, више деоница, но што има права, плаћаће по К 800·— по деоници, а сасвим нови деоничари плаћаће нову емисију са К 900·—. По томе ће и опет овај српски завод, после Српске Банке у Загребу, остати у овостраном Српству најјачи новчани завод. Његова је управа састављена од најимућнијих и најсолиднијих наших капиталиста. На челу јој стоји као председник најимућнији Србин, наш велепоседник, старина Лазар *Дунђерски*. Овај је завод и досад много помогао, да у овим критичним новчаним данима није застао трговински, занатлијски и земљораднички рад, и њему се има много да захвали, што наш народ у Бачкој, Срему и оближњем Банату, и поред данашњих тешких новчаних прилика, ни у чем не посрће у своме напредовању; а како је са неродице у воћу Срем осетно дирнут, то је овај завод од велике испомоћи, да се наш свет извуче из ове велике кризе.

— **За Привредник и будимске школе** Пишу нам из *Чуруга*, да су онде у прошлу недељу одржани врло лепи српски сватови. Г. Миливој *Радин*, син нашег одличног пријатеља г. *Боке Радина*, трговца, венчао се у Молу са гђицом Ленком *Машићевом*, милом ћерком такође нашег врсног пријатеља г. Симе *Машића*, поседника из Мола. У сватовима у Чуругу искупило се много угледна српског света из места и са стране и том приликом — на предлог врлог Србина г. Мојсила *Николића* — сетише се свати Привредника и сиромашних школа у будимској епархији. Вредна и мила Српкињица гђица Љубица *Стојадиновићева* скупила је од свата К 28·20, од које своте је пола Привреднику а пола будимским школама уступљено и послано. За наше племените установе приложили су по К 2·—: Ђока *Радин*, Аврам *Стефановић*, Лазар *Радичев* из Великог Бечкерека, Мита *Лавић*, Паја *Ковачевић* из Ђурђева, Ш. *Славнићка* и Милорад *Славнић* из Сенте, Ђорђе *Рајков*, Стојан *Гавриловић*, Мојсило *Николић*; по К 1·—: Љубица *Стојадиновић*, Љуба *Павловић* из Ђурђева, Бранко *Мучалов*, Милош *Бајин*, Светозар Тодоровић из Фелдварца, Јоца *Радин*, Жарко *Кекић*; по 60 филера: Н. *Коленић* и Т. *Касапиновић*. Евала свесним Србима!

— **Вредно видети.** У перивоју пред патријарашким дворима у Сремским Карловцима процветао је цвет кактус-алое, који цвета тек после много и много година. Цвет се расцветао на веома високој стабљици, која је израсла из кактуса, ванредно је леп те га је вредно видети.

— **Девојачко Васпиталиште Св. Мајка Ангелина у Будимпешти** (*VI. Váci utca 63. II. em.*) прима пријаву за школ. год. 1912/13., на захтев родитеља шаље заводске проспекте и даје обавештаје.

НОВЕ КЊИГЕ: Др. М. Тривунац: *О Немцима* К 2·50. — *Златни Праг*, илустровано, 30 фил. Гершић: *Светозар Милетић*; *О години 1848.* — *Дела Ђуре Јакшића* К 15·— Шаље, и на отплату, издавач: **Напредак — Земун.**

Новости са стране.

— **Невреме уништило два америчка града.** Ужасна катастрофа је уништила рударске градове Мазуму и Севентуг близу Рена у држави Невади. О тој катастрофи се јавља, да је нађено око тридесет људских жртава, а за стотине људи не зна се, где су, те се држи, да су сви погинули. Више стотина људи тешко је рањено пригодом силне вејавице и пролома облака. Околни градови изаслали су пострадалима намирница, много лечника, болничара и декова. Многи становници Рена хтели су на аутомобилима отићи онамо, али нису могли, јер је силна бујица разрушила друмове и путеве. Међу становништвом споменутих градова настала је силна страва, кад је поред све те ужасне несреће опазило, да је река Хумболт нагло тако силно нарасла, да му је пут к спасу био сречен. Многе су породице потпуно уништене. Одигравали су се управо грозни призори: Оци су спасавали децу, а многи су морали својим очима гледати, како им се даве родитељи и деца. Потанко извешће још није стигло, јер је невреме разрушило и телеграфску везу.

— **Купују злато у вагону.** Прошлог четвртка показивала су два младића у железничким колима на путу између Брука и Граца разне руде, а међу њима два комада, која су наводио садржавала већу количину сувога злата. Младићи су приповедали, да морају доскора поћи на оружне вежбе к војништву, па за то требају новаца. У ту сврху су те »златне руде« нудили на продају. Кад је један од сапутника потврдио, да се доиста ради о правом злату, одлучиле су се две госпође, да ту руду купе. Платиле су за њу 25 К. Дошавши у Грац, хтеле су други дан »злато« да продаду једном трговцу дакако уз неки добитак. Зачудило се јако, кад су дознале, да о злату нема ни говора, већ да је оно, што су купиле, једноставна сумпорна руда.

— **Авијатичар ухапшен под сумњом шпијонаже.** Руски авијатичар *Абрамовић*, који се ових дана кренуо на лет између Берлина и Петрограда, ухапшен је у Круљевцу (Königsberg) у Пруској, јер су на њ немачке власти посумњале, да је ухода. У среду ноћу дошао је у свратиште, где је Абрамовић одсео, редарствени чиновник и претражио је сав његов путни пртљаг, но није нашао ништа сумњивога. Напокон је претражен и сам аероплан, те су у једном орманићу, који је у аероплан уграђен, нађена два револвера Браунингова система, разложиве пушке и више стотина набоја. Оружје и набоји су заплењени. Абрамовић је изјавио редарственом префекту у Круљевцу, да му је руски генерални конзулат саветовао, да се добро снабде оружјем, јер да ће на својем лету доћи над велике степе и мочаре, у којима обитавају којекакови сумњивци, пак да би могао бити од њих евентуално нападнут, кад би којим случајем био присиљен у том крају се спустити. Редарствени префект се одмах обратио за савет у Берлин, пак му је речено, да Абрамовићу врати оружје и да му даље не смета.

НОВИЈЕ.

Млада Болеслава, 11. јула. Данас је пред овдашњим окружним судом одговарао вођа народно-социјалне омладине Јан Репка због антимилитаристичке агитације. Осуђен је на 3 месеца тешке тамнице.

ТЕЛЕГРАМИ

УРЕДНИШТВУ »БРАНИКА«.

Стање у Турској.

Цариград, 12. јула. Официрски кор је закључио, да се од сад уздржава сваког уплетања у политику те да иступи из политичких клубова.

Састанак немачкога канцелара са аустро-угарским министром спољашњих послова.

Берлин, 12. јула. Немачки државни канцелар Бетман-Холвег састаће се месеца септембра о. г. са аустро-угарским заједничким министром спољашњих послова Берхтолдом на аустријском земљишту.

Спорт.

— **Нов руски голијат рвач.** Из непрегледне масе руског народа опет је искрсао наједаред нови Иља Муромац, руски Краљевић Марко. У »Зоологическомъ саду« у Петрограду држе се од пре неког времена утакмице у *рвању*. На арени се једне вечери рвали одлични чемпијони, све саме грдосије, дивно развијени људи, међу њима и светски чемпијон, Немац *Шнајдер*, па онда руски горостаси *Муромац* (псевдоним), *Зајкин* и *Јалов*. Наједаред се из публике диже нека људина, млад човек, у правној радничкој кошуљи, и сиђе у арену те гласом, који као да долазаше из великог бурета, изјави, да ће он за пет рубаља оборити ма кога од тих чемпијона. И публика, и рвачи, и редитељи наемејаше се тој понуди, мислећи, где ће радник, који не зна рвачке мајсторије, изићи на крај са извежбаним, а силним рвачима!

Али кад Лобанов — тако се зове млади голијат — узгрну рукаве те се указаше силне, мускулозне мишице с необично јаким костима те кад првог чемпијона, који му дође у огромне шаке, *за један минут* пригњечи тако, да је чемпијон све стењао: неповерење се претвори у неописано одушевљење те су сви клицали „русскому богатырю“ (јунаку). А »богатырь« прими своју поштено зарађену петицу и задовољно оде.

Од то доба је он свако вече на рвањима те му је каријера расла сваке вечери: једног иза другог рушио је чемпијоне као кладе. Тако је у претпрошлу недељу свалио самог Муромца, који је за 2—3 минута побеђивао најјаче рваче. За то је Лобанов добио 50 рубаља, али публика се тако одушевила за необичног јунака, да му је сипала у капу ко рубљу, ко пет рубаља, ко десет. Осим тога одвукоше голијата у бифе, да га прочасте. Један богат трговац обећа Лобанову од своје стране 25 рубаља, ако сруши Немца Августа Шнајдера, светског чемпијона, једнога од најјачих рвача на свету.

И та два голијата дохватише се 2. (15.) јула о. г. Силан свет им је гледао борбу. Лобанов одмах дохвати Шнајдера за појас, али Немац вешто измаче гвозденом стиску. Рус понови »гриф«, — опет неуспех .. И сад као онај страшни Митка у роману грофа А. К. Толстога »Цар Иван Грозни«, кад се је на дуга бадрљања разбојника *расрдио* те их све повољао и избио, Лобанов се *расрди*.. Удари Шнајдера по шији, а Шнајдер леже на земљу. Сад тек настаде забава. Лобанов мота вештог Швабу и овамо и онамо, но не може да га »по руски« дочепа. На послетку се јунак још више расрди, и, док длан о длан, и он се нађе на земљи. Али ма како да се Шнајдер упињао да преврне противника и положи га на оба рамена, није му то пошло за руком. Најпосле обојица виде, да се није згодно борити на земљи, те устану. Ма да Лобанов није знао рвачке мунитве, видело се, да је надмоћан. Прошло је 40 минута борбе. Шнајдер се реши, да се одмори, леже на земљу и — пропаде. Лобанов га зграби за плећа и преврне га. Шнајдер направи т. зв. мост, али Лобанов се навали на противника своме тежином свога огромног тела и Швабин мост пуче. Победиоцу Лобанову је публика одушевљено клицала.

Сутра-дан се Лобанов борио с Американцем Фредом *Алоном*.

— Ја ћу њега боксом! — хвалио се Американац

Но у борби је испало сасвим друкчије. Кад га руски голијат онако по руски удари двапут по шији, Американац заборави свој бокс и поче се бранити. После 12 минута Алан, добро измешен, лежао је побеђен.

У петак, 6. (19.) о. м. рвала су се два руска голијата: Лобанов и Јалов. Премерише један другог гордим погледом па се дохватише. Јалов се није дуго стојећи борио с Лобановим, него пређе »у партер«. Али таман Јалов леже, а публика заврика:

— Кукавицо! Кукавицо!

Не допаде се то руском јунаку Јалову. Скочи на ноге и навали на Лобанова. Настаде огорчена борба. После 20 минута Лобанов стаде притешњавати Јалова, који после 40 минута не хтеде више да се бори, признав, да је побеђен. И победиоцу и побеђеном приређене су бурне овације.

Свакако ће овај руски јунак заћи и по западу Европе, да покаже, шта ради мађушка Русија.

Позив на претплату.

Са 1. (14.) јулом о. г. истекла је претплата свима оним нашим поштованим претплатницима, који су се претплатили на II. четврт 1912. г., те овим отварамо претплату на **трећу** четврт ове године.

Кад овим молимо наше поштоване досадашње претплатнике, да обнове претплату, молимо уједно своје пријатеље и познанике, да се заузму за **што јаче проширење** „Браника“. Свако, ко пажљиво прати наш лист, уверће се, да смо ми увек настојали, да наш лист буде на висини данашњега новинарства, да смо **увек непоколебиво стојали на српском народносном становишту**, због чега су нас толико пута **прогонили**, као ни један српски лист у Угарској. Свима поштеним Србима је познато, да смо се ми од постанка „Браника“ неустрашиво и под најтежим приликама **борили против познате покварене струје** у српском народу те су нас и представници те струје сваки час тужакали и правили нам силне трошкове, које и данас осећамо.

Претплата за „Браник“ остаје стара:

на читаву годину . 34 К
на по године . . 17 К
на четврт године . 8 К 50 п.

а може се претплатити и **месечно** са 2 К 90 п. За **Србију** износи годишња претплата: 46 динара, погодишња 23 динара, а четвртгодишња 11·50 динара. За све остале **стране земље** износи претплата **45 К** у нашем новцу.

Претплата се најбоље шаље поштанском упутницом **на администрацију »Браника«**.

У Новом Саду, 2. (15.) јула 1912.

Управа и уредништво „БРАНИКА“.

Разно

— **После 52 године робије на слободи.** Из Ветерфилда (у североамеричкој држави Канектикету) јављају 16 (29.) јуна о. г. ово:

На сутону свога живота отворила су се врата тавнице пред једним старим човеком, који, изашавши напоље, погледао је десно, лево. Нико се није на њега обзирао у маломе сеоцету, где лежи та државна тавница. Људи су журили у цркву, а звонце на цркви је звонило на јутрење. Он застаде за часак, да чује звоно, за тим се окрене натраг и баци поглед на оно место, где је провео *пуне 52 године*. Он је био усправног тела и крупан, ма да је превалио већ своју 74. годину. На себи је имао граорасту униформу са металним дугмадима, која приказује слику доживотног робијаша.

Први посао био му је, да је загазио у росну траву и уздахнуо, као да је хтео да удише слободнога ваздуха, да би осетио своју слободу. За тим се сагао и узабрао неколико цветака.

Тај човек беше Џан П. *Варен*, који је *убио своју жену због неверства*. Родитељи су их присилили, да живе једно с другим, иако се нису волели. Брак њихов беше од почетка несрећан, па се и свршио трагично.

Њега је сусрео репортер једног дневника и честитао му, што је био помилован и пуштен на слободу.

„Да,“ рече Варен, „ја сам сада слободан човек — слободан старац. Провиђење Божје је у многим стварима, можда и у овој мојој. Ја остављам ово место, где сам провео своје најбоље године и идем кући својој, своме брату Јосифу у Менсфилду, Канектикет. Можда ћу тамо провести својих неколико још година у сађењу цвећа, које ће ми највише задовољства дати. О својој прошлости не ћу ни да мислим. Она је горка за мене. Кроз новине пратио сам грађански рат и жао ми беше, да нисам у њему учествовао. И тако су пролазиле година за годином, докле смо опет чули, да има рата и како је Рузвелт био на Сан Жуану а Дуи код Маниле.

Много се што променило од онога дана, што су ме затворили. Ја бих желео да одем у град Њујорк и да видим сабвеј (подуличну железницу) и високе грађевине. Али ја сам стар. У последње године допуштено ми беше, да помажем госпођи управника казненог завода у башти. Ја бих желео ту башту да понесем собом. Она ми беше једина утеха и радост. И још бих желео, да ми је жив мој отац сада, и да види мене слободна. Последњи пут сам га видео пред његову смрт пре двадесет година За тим једног дана стражар казненог завода показао ми је новине и у њему беше вест о смрти мога оца. Он беше добар човек.“

Ево једног романа у краткости, али истинитог.

Новосадска пијаца.

12. јула 1912.

Пшеница нова	К	22·40——
Пшеница средња	„	21·69——
Зоб	„	19·60 ——
Јечам	„	16·18—.60
Кукуруз	„	17·40—60
Лањик	„	30—
Горушица	„	12—. .—
Пасуљ бели	„	26.——.——
Пасуљ жути	„	24.— .——
Пасуљ кулаш	„	24·——.——

Све од 50 кила.

Свињски и марвени вашар у Бечу.

(*Недељни извештај комисијонарске радње Јовичића, Акимовића и друга за марву и свиње, Беч, St. Marx, централни вашар*).

Беч, 23. јула 1912.

За данашњи вашар било је пријављено 13842 комада. Дотерано је било 8626 комада пољске и 4412 комада мађарске пасмине, свега 13038 комада.

Вашар био: жив.

Цене су биле:

						изнимно	
Прима св.	од	138	до	140	ф. „	141/142	по живе таге без потрошарине.
Средњи	„ „	135	„	138	„ „	—	
Лаки	„ „	128	„	134	„ „	—	
Сремски	„ „	132	„	138	„ „	—	
Стари	„ „	122	„	130	„ „	—	
Пољски	„ „	106	„	142	„ „	146	

Марвени вашар

од 22. јула 1912

Дотерано 3318 ком. угојених волова
и са паше 847 „ бикова и крава,
свега 4165 ком.

Вашар био: непромењљив.

Цене:

						изнимно
Прима швајцарски	од К	112	до	115		116/122
Средњи	„ „ „	102	„	110	„	—
Прима мађарски	„ „ „	96	„	104	„	108
Средњи	„ „ „	90	„	94	„	—
Лошији	„ „ „	82	„	90	„	—
Бикови	„ „ „	84	„	108	„	110/112
Краве	„ „ „	56	„	76	„	—

по 100 кила живе ваге без потрошарине.

Најучтивије умољавамо нашу господу пошиљаче, да нас о товарењу увек брзојавно известе.

Дозволе из затворених места за бечки слободни вашар набавља наш заступник госп. Јоца Митровановић, Budapest. Kőbánya, и довољно је истом господину писмено или брзојавно јавити, за које се вашаре и за колико се комада дозвола тражи.

Адреса за пошиљке и писма
Јовичић, Акимовић и друг.
БЕЧ. ST. MARX.

Адреса за брзојаве
Јовичић
БЕЧ, ST. MARX

ОГЛАСИ.

Продаја поседа у Босни

у близини Босанске и Нове Градишке уз реку Саву, земља врло плодна. Спахилук у једном комаду **са 1300 дунума**. Кметова око **1200 дунума**. Ко жели купити нека се обрати на

Костану уд. Стефановић
2—3 357 **Орубица**
посл. пошта **Бос. Градишка**

ЛЕКОВИТО КУПАТИЛО

„РУСАНДА“

У МЕЛЕНЦИМА

(Торонталској županiji) — у јужној Угарској

Отворено је од 1. (14.) маја до 1. (14.) септембра сваке године. Специјално лечи: **Севотине хроничну реуму, Скрофулу** у свима њеним облицима и појавама. **Кожне болести**, које нису у стању биле никакове лековите масти излечити, — нарочито Psorias и Prurigo. Код женских **неуредан крвоток**, и живчане болести. Сигуран успех у лечењу **Костобоље** Caries. Necrosis-а, у коме премашује најчувенија интернационална купатила. **Са успехом** лечи **застарели Луес.** — Станови се састоје из четири модерно удешена **хотела са 74 собе. Курсалон, кафана, изврсна кухиња, добра музика, цветни парк**, са удобним клупама, — **гласовир, куглана, билиард** стоји на расположењу купалишним гостима. — Ближа извешћа и проспекте на захтев и бесплатно шаље **управа купатила „Русанде“** 205 73 —

КЊИЖЕВНИ ОГЛАС.

Беседе дра Мих. Полита-Десанчића.

Биће скоро две године, како је III. део тих беседа изашао и то **прва** и **друга** књига. Баш тај трећи део садржава најновију политичку борбу Срба у Угарској и у Хрватској. Политове беседе **нису** прости парламентарни говори, већ нека врста повести те политичке борбе, пошто су те беседе пропраћене описом свагдањега политичкога положаја, па су с тога и пропраћене по који пут ради објашњења и којим Политовим чланком.

Први део Политових беседа, који је штампан још године 1883., садржава најинтересантнију повест политичке борбе од године 1861. до 1883. Тог дела тих беседа више нема у књижарама, и сада се јако тражи. Сада би многи тај део беседа радо купили, али га више нема. То је оно, што су многи пропустили, да тај део купе у своје доба. Тако то може да буде и са трећим делом беседа.

Ради тога поново обзнањујемо, да се III. део Политових беседа може добити и то **прва** књига за **4** круне, а **друга** књига за **3** круне. Обадве књиге пак за **6** круна. **Други** део беседа (раздобље од године 1883. до 1898.) пак може се добити за снижену цену од **2** круне. Трећи део и други део беседа може се добити како у свима српским књижарама, тако и у штампарији „Браника“ у Новом Саду најзгодније пошиљком своте поштанском упутницом.

ШТАМПАРИЈА

ДЕОНИЧАРСКОГ ДРУШТВА

БРАНИКА У Н. САДУ

знатно је проширена са новим брзотисцима које креће гас-мотор, великим избором слова, модерних орнамената и шарама — препоручује се п. н. публици у месту и околини

за израду сваковрсних штампарских послова

и то: дипломе, позиве за забаву, брифпапира, коверата, тисканице за црквене и полит. опћине и адвокатске канцеларије и т. д.

Препоручује се новчаним заводима за израду свију пословних књига.

ИЗРАДА савремено техничка.

Умерене цене. Послуга брза и тачна.

Власник и издавалац: Дион. друштво Браник.

Парна штампарија д. д. Браника у Н. Саду.